

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Павел Веселинов Павлович, Катедра по арабистика и семитология, Факултет по класически и нови филологии, СУ „Св. Климент Охридски“

По конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.2 История и археология (Средновековна история – Европейският Югоизток, видян от Запада), обявен в ДВ, бр. 50 от 15.06.2018 г.

В качеството си на член на научното жури, натоварен с изразяване на становище по гореспоменатия конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“, получих комплект от документи на единствения кандидат, доц. д-р Ивайла Любомирова Попова, преподавател в Катедра Стара история, тракология и средновековна история, ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“. Комплектът съдържа всички необходими документи, изисквани от „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски““.

Ивайла Попова е получила магистърска степен в специалност „История“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1995 г. През 2001 г. е придобила научната и образователна степен „доктор по история“ с тема на докторската дисертация „Византийски интелектуалци в културата на Италия – втората половина на XIV – началото на XV в.“

Ивайла Попова е започнала професионалната си кариера през 1995 г. като учител по история в 153 гимназия „Неофит Рилски“, София. През 1998 г. е назначена на академичната длъжност „асистент“ по средновековна обща история в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“, а през 2001 г. и 2006 г. придобива длъжностите „старши асистент“, „главен асистент“ и „доцент“ в същото професионално направление. Доц. Попова е специализирала в Център за Византийски изследвания, Факултет по история и археология, Атински Университет (1999–2000 г.), Университета в Кьолн, Германия, стипендия „Роман Херцог“ за млади изследователи от фондация Херти /в програма на фондация Александър фон Хумболдт/ (2002–2003 г.), Флоренция, Италия, Villa I Tatti – Център за Ренесансови изследвания към Харвардския Университет (2003 г.) и Университета в Мюнхен, Германия, Институт по византийски изследвания, Философски Факултет (2009 г.).

В СУ „Св. Климент Охридски“ доц. Попова е водила следните дисциплини: *Средновековна обща история* (лекции); *Средновековният Университет* (бакалавърски спецкурс), *Византия – Италия. Интелектуални взаимодействия през епохата на Ренесанса* (бакалавърски спецкурс), *Ренесансовото Папство и Балканите през XV в.* (бакалавърски спецкурс), *Балканите между Изтока и Запада през XIV - XV в. – културна типология* (магистърски спецкурс), *Дипломатията през Късното Средновековие (Византия – Западна Европа)* (магистърски спецкурс),

Жената през Средновековието (магистърски спецкурс), *Култура на Палеологова Византия* (магистърски спецкурс), *Източното Средиземноморие XIII – XV в. – контактна зона* (магистърски спецкурс), *Изкуството на Италианския Ренесанс* (магистърски спецкурс).

Ръководила е магистърските програми „Средновековното общество – идеология, политика и култура“, „Средиземноморски култури и цивилизации: Античност и Средновековие“ и „Античност и средновековие“.

Доц. Попова има трима защитили докторанти.

Доц. Попова е участвал в 9 български и 10 международни конференции. Има зад гърба си участия в 8 проекта към СУ „Св. Климент Охридски“ и два проекта към Фонд „Научни изследвания“ на МОН.

През 2003 г. доц. Попова е отличена с ректорската награда за млад учен на СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатката е представила справка от система „Авторите“ на СУ „Св. Климент Охридски“ за 26 цитирания на български и чужди езици, както и справка за индексирани публикации и цитирания от УБ на СУ „Св. Климент Охридски“.

В настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. Попова участва с една отпечатана книга, 29 отпечатани статии и студии, 1 учебник (в съавторство) и две статии и студии под печат. Всички посочени трудове са публикувани след придобиването от Ивайла Попова на академичната длъжност „доцент“ през 2006 г.

Монографията *Средновековните Балкани през погледа на европейски пътешественици (14–15 в.)*, издание на КМНЦ, БАН, София, 2018, е посветена на географията и историята на Балканите според описанията на европейски пътешественици през XIV и XV в. В монографията са систематизирани сведенията на повече от 30 извора за географията, историята, археологията, градоустройството, архитектурата, демографската картина, икономиката и всекидневието по западното крайбрежие на Балканския полуостров, както и в земите на Албания, Пелопонес, островите Корфу, Родос, Крит, Константинопол, Одрин, София, Пловдив и Ниш.

В началото на монографията, доц. Попова предоставя кратки биографични сведения за пътешествениците. След това в рамките на четири глави се спира на географията и историята, градоустройството, културата и обичаите и етнографията на избраните за тема на изследването територии.

Давайки си сметка за недостатъците на пътеписната книжнина, която не е дело на професионални географи и историци, поради което не винаги рисува обективна картина на посетените земи и често допуска грешки от фактологично естество, доц. Попова подбира за изследването си представителен кръг от автори: благородници, рицари, духовници, търговци, юристи, кондотиери, пътуващи като

поклонници, дипломати, търговци, авантюристи – от Европейския християнски Запад на Изток. По този методологично продуктивен начин монографията съпоставя разнородните погледи към Балканите, като дава балансирано описание на историята, културата, бита и обичаите на местното население. Същевременно пътеписите дават израз на представите на западния човек за земите на югоизточна Европа и Османската империя. Така събраните от доц. Попова текстове хвърлят светлина и върху манталитета на ренесансовите западни общества.

Монографията, която въвежда за първи път в научно обръщение на български език редица късносредновековни пътеписи, е от несъмнена полза за историци, археолози, етнологии и фолклористи, интересувани се от събитията на Балканския полуостров веднага след попадането му под властта на Османската империя, но и от историята на взаимодействието между Запада и Изтока през XIV и XV в.

Предложените от доц. Попова статии и студии третираат следните тематични полета:

- Балканите през погледа на европейските пътешественици през XIV и XV в.
- Наука и образование в късната Византийска империя.
- Кръстоносната идея през късното Средновековие и ранното Ново време.
- Папството през късното Средновековие и ранното Ново време.

В тези текстове, част от които залягат в гореспоменатата монография на доц. Попова, тя разглежда описанието на Балканите от западни пътешественици с цел да извлече сведения за историята и културата на местното население. Редица от статиите за първи път въвеждат в научна употреба на български език непревеждани до този момент текстове. Такъв е случаят с Мариано ди Нани от Сиена, Габриеле Каподилиста, Санто Браска, Конрад Грюнемберг и Пиетро Казола в статията „Истрия и части от Далмация в разказите на западни поклонници от XV в.“ (*Щрихи към балканското средновековие. Изследвания в памет на проф. Николай Кочев*. София, 2009, (Studia Balcanica 27), 219 – 227), Вилхелм фон Болдензеле и Лудолф фон Зюдхайм в статията „Три германски поклонници от XIV в. и сведенията им за Балканите“ (*Българско Средновековие: общество, власт, история. Сборник в чест на проф. д-р Милияна Каймакова*. София, 2013, 87–96), Анселм Адорно, Роберто да Сансеверино и Йос ван Гистеле в статията „България и Балканите в представите на западноевропейците през XIV – XV в.“ (Bulgaria Mediaevalis, 4-5/2013-2014, Studies in honour of Professor Vassilka Tapkova-Zaimova, 203–216).

От несъмнен интерес за историка са статиите „Ренесансовото папство и битката при Варна през 1444 г.“ (От Никопол до Виена 1396–1683. Съставители: Христо Матанов, Дьордь Арато, София, 2008. 97 - 105, унгарски превод 274 – 281) и „Изборът на папа през Средновековието – случаят на папа Пий II, 1458 г.“ (Mediaevalia, 6, 2013, 53 – 58. <http://www.anamnesis.info/node/1335>). В първата е разгледана ролята на папа Евгений IV (1431–1447) в подготовката на кръстоносния поход, довел до поражението при Варна през ноември 1444 г., както и отзвукът на

Варненската битка в творчеството на хуманиста Енеа Силвио Пиколомини, бъдещият папа Пий II (1458–1464). Втората статия анализира начина, по който е проведен изборът на Енеа Силвио Пиколомини за папа. И в двете статии доц. Попова прави задълбочен анализ на произведения на Пиколомини, които хвърлят светлина върху важни събития от военната и политическата история на Западна Европа в средата на XV в.

Като вземам предвид научните приноси и преподавателската работа на доц. Ивайла Попова, както и съответствието на представената от нея документация на Закона за развитието на академичния състав на РБ и Правилника за устройството и дейността на СУ „Св. Климент Охридски“, убедено препоръчвам на почитаемото жури да ѝ присъди академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.2. История и археология (Средновековна история – Европейският Югоизток, видян от Запада).

София,

19.11.2018 г.

/П. Павлович/